

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

UNION OF CHAMBERS OF TURKISH ENGINEERS AND ARCHITECTS

BURSA İL KOORDİNASYON KURULU

TMMOB EMO Bursa Şb. Tahtakale Mh. Veziri Cad. Kent İşhanı K.4 BURSA
Tel: 0 (224) 222 70 76 – 223 02 41 – 225 15 05 Fax: 0 (224) 223 57 15 E-mail: bursa.ikk@tmmob.org.tr

BASINA VE KAMUOYUNA

1990 sonrasında uluslararası sendikal hareket tarafından işleri başında ölen, yaralanan, hastalanan çalışanları anma amacıyla değerlendirilen 28 Nisan tarihi, 2001 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü–ILO tarafından Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Günü olarak ilan edilmiş ve özellikle 2003 yılından itibaren dünyada çeşitli etkinliklerle anılan bir gün haline gelmiştir. Ne yazık ki Türkiye'de bu güne gereken önemin verilmediğini ve Mayıs ayındaki İş Sağlığı ve Güvenliği haftası ile konunun öneminin geçiştirildiğini söylemek mümkündür.

Çalışma yaşamı iş sağlığı ve güvenliğinden sistematik olarak yoksundur

Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği politikalarıyla ilgili sorunlar 4857 sayılı İş Yasası, İş Yasasında değişiklik yapan 5763 sayılı yasa ve TMMOB ile Odamızın açtığı davalar sonucu Danıştay'ın verdiği kararlara karşın yeni mevzuat düzenlemelerine başvuran Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının (ÇSGB) serbestleştirmeci, piyasacı yaklaşımlarından kaynaklanmakta; aynı yaklaşım İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısında korunmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili **mevzuat esasen 50 ve üzerinde işçinin çalıştığı işyerlerinde yani Türkiye'deki sanayi işletmelerinin ancak yüzde 1,6'sında geçerlidir.** (Müfettişlerin sayısal yetersizliği nedeniyle bu işyerlerinin de yalnızca yüzde 5'i denetlenebilmektedir.) Bu yaklaşım, 15.08.2009 tarihinde yürürlüğe giren "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik"te sürdürülmüştür.

SSK 2008 verilerine göre, **50 ve üzeri işçi çalıştıran orta ve büyük ölçekli** sanayi işyeri sayısı 18 bin 48, bu işletmelerde çalışan sayısı da 2 milyon 705 bin kişidir. **50'nin altında işçi çalıştıran mikro ve küçük ölçekli** sanayi işyeri sayısı ise 935 bin 563, bu işyerlerinde çalışan sayısı da 3 milyon 821 bin kişidir. Kısaca, **sanayi işyerlerinin yüzde 98,3'ü ve kayıt içi sanayi çalışanlarının % 58'i iş güvenliği önlemlerinden yoksun** bırakılmaktadır.

İş kazalarının yüzde 60,5'inin 50'den daha az işçi çalıştıran yani "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi"nin kurulmasının zorunlu tutulmadığı mikro ve küçük ölçekli sanayi işyerlerinde yaşandığı gerçeği ne yazık ki uyarıcı olamamaktadır.

Diğer yandan çalışma yaşamı mevzuatı bütün çalışma alanlarını kapsamamaktadır. İş Yasası başlıca "sanayi ve ticaret" işlerini kapsamamakta, tarım sektörünün tamamı, hizmet sektörünün bir bölümü ile KOBİ'lerin çok büyük bir bölümü kapsam dışında bırakılmaktadır. Adeta **kayıt dışı ekonomi ve yaklaşık 9 milyon kişiyi bulan kayıt dışı istihdamı teşvik eder tarzda bir 'iş sağlığı ve güvenliği' politikası** söz konusudur.

Mevzuat ayrıca **iş güvenliği mühendisliği ve hekimliğini dışlamaya** yönelmiş; iş güvenliği mühendisliği ile tekniker/teknisyenlik bir tutulmuş; işyeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek **eğitim hizmetlerinin işletmelerin dışarıdan satın alması yoluyla bu hizmetler danışmanlık hüviyetine** büründürülmüştür. **Eğitim ve belgelendirmede özel öğretim kurumları devreye sokularak mühendislik ve meslek örgütleri unsuru** zayıflatılmış; Bakanlık kadroları meslek odalarına karşı kayırılmıştır. Bir uzmanın birden çok işyerinde danışmanlık hizmeti vermesine olanak tanınmasıyla **"tam zamanlı iş güvenliği mühendisliği"** dışlanmış; uzman işverene bağımlı kılınmıştır.

Ucuz işgücü ve ucuz maliyet peşindeki işveren kesimi ise iş sağlığı ve güvenliğine gereken özeni göstermemektedir. Esnek, güvencesiz çalışmanın artması, özelleştirme, sendikasılaştırma, taşeronlaştırmanın yaygınlaşması bu alandaki sorunları artırmaktadır.

Son düzenlemeler işyerlerinin güvensizliğini ve denetimsizliğini daha da artıracak

1475 sayılı eski İş Yasasında ve 4857 sayılı İş Yasasının 78. maddesi ve 2004 tarihli "İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik" ile işyerlerinin kurulması aşamasında işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını teşvik eden uygulama, 2008 yılında 5763 sayılı İş Yasasında değişiklik yapılarak ve en son 04.12.2009 tarihli "İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik"le ortadan kaldırılmıştır. Buna göre **50'den az işçi çalıştırılan işyerlerinin İşletme Belgesi alması zorunluluğu** kaldırılarak ÇSGB'nin işyerlerine yönelik denetimi ve yol göstericiliği de yok edilmektedir.

09.12.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ" ile de 50'nin üzerinde işçi çalıştıran ana işverenlerin, sorumluluklarından kaçmalarına ve işyerlerini küçük parçalara ayırarak yükümlülüklerden kurtarmaya yönelik düzenleme yapılmıştır.

Hazindir, tebliğin yayımlandığı gün Bursa'nın Kemalpaşa ilçesinde meydana gelen iş kazasında 19 maden işçisi yaşamını kaybetmiştir. Tuzla'da ölümler sürmekte, yeni Davutpaşa'lara davetiye çıkarılmaktadır. Çalışanları ve Türkiye'yi kuşatan bu sorunları aşmak; çalışma yaşamının insanca, iş güvenceli, örgütlü, toplu sözleşme ve grev hakları ve istihdamı esas alan, iş kazalarını en aza indirecek şekilde örgütlenmesi pekâlâ olanaklıdır.

Bu nedenle;

- 1- **İş Yasası ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler** uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmelidir.
- 2- ÇSGB tarafından hazırlanan "**İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı**" Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- 3- Başta KOBİ'ler olmak üzere **50'den daha az işçi çalıştırılan işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Birimlerinin kurulması** yasalarla güvence altına alınmalı, dolayısıyla bu işyerlerinde de İş Güvenliği Mühendisi istihdam edilmelidir.
- 4- "**İş Güvenliği Mühendisliği**" kavramı, yeni bir yönetmelikle yeniden tanımlanmalı, 50'den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde **tam zamanlı** İş Güvenliği Mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli; TMMOB'ye bağlı ilgili Odalar etkin bir denetim işlevi üstlenmelidir.

06.05.2010

Erdal AKTUĞ
TMMOB
Bursa İKK Sekreteri